

EPISTOLA

CVIVSDAM ANGLI, QVA
asseritur consensus Veræ religio-
nis doctrinæ & Ceremoniæ in
Anglia, contra uanissimos quo-
rundam cauillos, quibus
eandem suis ad plebeculam contionibus
impugnare conan-
tur.

III. REGVM XVIII.

Vfquequo claudicatis in duas partes? si
Dominus est Deus, sequimini
eum: si autem Baal,
sequimini illum.

ANNO DOM. M. LXI.

1
MUSEUM
BRITAN
NICUM

NICOLAUS N. ANGLVS

Iohanni N. amico ueteri Paris

sujs agenti. S. D.

INTELLEXI EX TVIS AD
me literis fuisse apud vos proximis
istis diebus Quadragesimalibus monachos quos-
dam, primū ita otiosos, ut rebus alienis, & ad se
nihil pertinentibus, sese admiscerēt; deinde etiā
ita impudentes, ut quę scire pro certo nō pos-
sent, quęq; vix obscuris rumoribus collegisset,
ea ex sacro suggestu ad populū tanquam explo-
rata & certa, predicarent: & ventris sui causas
in nostras Ecclesias quas nunquam vidissent,
multa dicerent: nos omnes, studiis & contenti-
onibus, in factiones & sectas distractos esse; nihil
apud nos esse certi: non Episcopos inter se, nō
Concionatores, non Ecclesiarū ministros, non
homines singulos, vel de doctrina, vel de Cere-
moniis convenire: quęq; sibi pro sua libidine
Ecclesiam suam fabricari. Atq; hæc eos omnia
confidentissimē, atq; odiosissimē clamauisse.
Pergratum mihi sanē, ut debuit, usum est of-
ficium erga me tuū, qui mihi ea, quę mea, nos-
traq; omnium scire iudicabas interesse, ita &
amicē, & fideliter indicaris. Illud verō multo
gratius, quod addebas, ex frequenti hominum
multitudine, vix paucos repertos fuisse, qui ista

crederent. Quod quamuis tu non adscripsisses,
nos tamē ipsi per nos ex illa consuetudine quæ
nobis est cum vestris hominibus, facile potuis-
se mus diuinare.

Vix enim credibile est, doctissimam his tem-
poribus, & prudentissimam nationem, præse-
tim in hac tanta luce Euangelii, huiusmodi im-
posturis, & mendaciis, capi potuisse.

Mirarer equidem, fuisse, qui ista satis vere-
cundè possent publicè pro concione dicere,
nisi hoc genus hominum, non Iesu Christo, sed
suo ventri seruientium, probè nossem. Fuisse
tamen apud vos Episcopos, & Ecclesiarum
Præsules, qui gentem & vicinam, & amicam, &
foederatam, ab illis rabulis, & publice, & im-
pune, notari pateretur, molestum & graue est.
Id enim in nostris Concionatoribus Episcopi
nostri non tulissent. Verum isti cum viderent
doctrinā eam quam nos hodiè profitemur, non
posse veris rationibus exagitari, in personas
nostrorum hominum malebant incurrere. Sci-
licet, tolerabilius multò & popularius fore ius
dicabant, si nos læderent, & vexarent cōitiis,
quā si palam reprehenderent Euangelium. Is-
tasci equidem illis non possum, si causam suam
meliolem facere, & regnum suū, in quo ita sua-
uiter delitiantur, tueri, & defendere voluerunt.

Verum, vt ex illo loco, illo tempore, apud
illos auditores, apertis mēdaciis nos opprime-
rent

rent, & non tantum populi patientia, sed etiam
loci ipsius, ac temporis religione abuterentur,
illud certè ferendum non erat. Nam nec sapien-
tes solèt suspicionibus & rumoribus dimicare:
nec pii in frigida calumnia delitescere, aut ver-
ritatem mendaciis oppugnare.

An enim hoc erat Theologos agere? An hoc
erat pascere populum? An hoc erat ascendere
in locum excelsum, & Sioni annunciare Evan-
gelium? An hoc erat pedes habere speciosos,
prædicare pacem, prædicare bonam? An illi hoc
ex Occamo, è Scoto, è Benedicto & Fracisco
didicerunt?

Prius ista explorata oportuit, quam ita te-
mere pro concione effunderentur. Ita enim os-
lim homines solebant primum operam dare,
ut rem omnem certò scirent, deinde, ut quæ
certò sciuiſſent, docerent populum. Nunc au-
tem quantum video, apud vos omnia prorsus
conuerſa atque immutata sunt. Vestri enim isti
clamatores, primum docent populum quicquid
in buccam inciderit: postea verum ne illud
an falsum sit, quærunt: imò sæpe ne quærunt
quidem: prorsus quasi nihil referat, quid
populo Dei pro sacra contione proponatur.

Hoc uidelicet, est cum D. Iohanne dicere,
Quod audiuiſimus, quod vidimus, quod digiti
noſtri contrectauerunt.

Curiosum oportet illud esse genus hominum,

A.iii.

qui

qui cum domi sedent otiosi, & stertant in claustris, & se ipsos suamque vix videant, tamen possint oculos tam procul circumferre, & videre quid agatur in Anglia.

Quicquid est, possunt isti huiusmodi clamoribus vel patientes homines obtundere, vel imperitis, qui fraudem non intelligant, facum facere. Sapientes uero facile uidere possunt, istos nobis religionis causa male velle, & vel ea causa, non inuitos ista fingere: Exemplis autem externis & peritigrinis uti voluisse, quod liberius & impudenter nientirentur.

Habet hoc tempore Gallia summo Dei optimi maximi beneficio, Ecclesias passim restitutas: habet Concionatores, qui uere ac libere doceant Euangelium. Quando illi unquam inter se de vlla parte religionis, quando de Ceremoniis dissenserunt?

Cur celant ea quae domi, & in oculis suis geri vident? Cur ea nobis obiciunt, quae vel ipsi sibi nullo authore pepererunt, uel ab hominibus vanis & iniuriis acceperunt?

Miseram oportet esse illam causam, quae stare non possit, nisi mendaciis & fraudibus solcitur. Quanquam isti nihil faciunt à patribus suis alienum, qui iisdem olim armis Prophetas & Apostolos oppugnaverunt.

Nostri quidem Concionatores, illorum flagitia ne illa quidem, quae sciunt & uera & no-

ta, & certa esse commemorant.

Nullus nostrorum vnquam dixit pro fuge-
gestu, vestros Monachos magno numero ini-
dias aliquādo fecisse puellis nobilibus, easq; in
ipsis templis, & sub idolorū suorum oculis cō-
stuprasse, & horrēdum in modum singulorum
libidini subiecisse, & postremò ne flagitiū pro-
derent, interfecisse. Ita vera esse omnia, & ea
causa a fundamentis dirutū, atq; euersum fuisse
illud monasteriū, & monachos supplicio iustissi-
mo mactatos, ne monachi quidem illi uestri ne-
gare possunt. Nihil tamen horum Conciona-
tores nostri commemorant ad populum: vel
quod loci eius ac temporis habeāt rationē, vel
quod putent esse hominis, maximè uerò Con-
cionatoris Christiani, ne minima quidem in re-
vlla, nobilissimæ, & nunc etiam scēderatæ na-
tionis nomen & existimationem violare.

Quamquam si quid à paucis quibusdam hypo-
critis, & ganeonibus, improbè ac flagitiosè fi-
at, non potest id ad totius gentis infamiā per-
tinere. Nos autem scēdus illud, quod & aui-
pato sancitum esse speramus, & æternum esse
cupimus, & publicæ pacis, & multo maximè
pietatis communis causa sanctè colimus, nec
patimur vt incertis rumoribus religionis res-
nascentis, concordia dirimatur. At nos omnes
inquiunt, inter nos dissidere. Ita scilicet, Pseu-
doprophetæ olim quærebantur, Paulū dissens-
sire à cæteris Apostolis: & Marcion hereticus

calumniari solebat, ne scripturas quidem ipsas
inter se conuenire, & Christum atque Aposto-
los à Mose, & à Prophetis, & Nouum testamen-
tum à ueteri discrepare. Sed utrum tandem, de
doctrina nos dicent dissidere, an de Cæremo-
niis? Verùm quid ego hoc quæro? quasi illis
quid dicant curæ sit, modo aliquid in nos di-
cere, ac non planè tacere videantur. Nos
quidem inter nos de omni parte religionis,
de Deo, de Christo, de Iustificatiōe hominis,
de Scripturis, de Ecclesia, de Sacramentis, de
Magistratu, deq; Politia ecclesiastica ad vnum
omnes conuenimus. Nam cum Deus nobis es-
ripuisse turbulenta illa superiorum annorum,
& sæua tempora, & lucem nobis istā qua nunc
fruimur, reddidisset, & illi, qui obscurè domi-
tanquam in Abdiæ specu remanserant, & illi
qui ab exteris regionibus redierunt, omnes in
eadem capita religionis consenserūt, & iisdem
illis articulis quibus nunc utimur, subscripse-
runt: quicq; hodie apud nos recipiuntur in mi-
nisterium, eosdem articulos omnes & suscipi-
unt, & docent, & profitentur. Nec adhuc ex
tanto numero hominum inuentus est quisquā,
qui uel id inuitus faceret, uel leui aliqua in re,
à recepta & inter nos approbata doctrina dis-
sentiret. Quod si nostri omnes in singulas cel-
las, ut olim aiunt Septuaginta interpretes, ses-
orū singuli contruderetur, non dubito quin
essent

essent singuli de omne parte professionis nostræ et si non iisdem uerbis, aut syllabis, tamen iisdem sententiis responsuri. Quod si monachi uestri & fraterculi idem possent, melius inter se multò conuenirent.

Verum concedent, opinor, de doctrina: & litem nobis facient de Cæremoniis. Videlicet, omnis illa vociferatio, & laterū contentio huc redit denique. Apud paucos nescio quibus in vestibus & pileolis esse aliquid discriminis. Id ut fateamur aliquā ex parte fuisse verum, eā enim re maiores nostri libertatem semper aliquam retinuerunt, tamen res ipsa per se non est tanti. Scimus enim nec Apostolos, nec Prophetas, de uestium discrimine usque adeo fuisse sollicitos, nec nos hodie in illis religionem vllā aut sanctimoniam collocamus. Episcopi quidem nostri sine exceptione ad vnum, omnes vestibus vtuntur inter se similibus, & iam olim in hoc regno vsitatis: non quod id necesse esse, aut ad religionem pertinere iudicemus, sed ne quis illorum qui quærunt occasiones calamitandi, possit conqueri, quodque omnes insignes mutationes, illæ præsertim quæ in oculos incurrunt, in rebus pub. semper uisæ sint odiosæ. Scio tamen alios quosdam ad hoc genus uestium, quas isti idolomaniis suis, & superstitionibus cõtaminarunt, esse paulò timidiusculos: vixque pati posse, ut quo ornatu aliquot iam

secula illudum fuerit populo Dei, eodem nunc
a pijs hominibus sacra mysteria peragantur.
Recte, an secus, nihil ad hoc tempus: Certe
multi fastidiunt, & horrent poculum in quo me-
minerunt venenum aliquando fuisse tempera-
tum: non quod putent, in eo vim aliquam latere.
Iam tam diu haerere potuisse, sed quod aspectu
ipso veteris mali memoria renouetur. Ita olim
quidam homines Christiani, & pii, potius quā
ut carnibus quę idolis immolatę essent, uesce-
rentur, prorsus ab omni carniū genere absti-
nere, & oleribus tantum uesci maluerunt.

Vix anni adhuc duo sunt, ex quo Deus nobis
restituit liberum & publicum vsum Euangelij.
Quare mirum uideri non debet, si nostri se vix
dum satis tanquam ē naufragio collegerunt.
De re uerō ipsa, nihil inter nos est dissidij.
Omnibus enim id satis persuasum est, etiam
Principi qui ista imperauit vestem, quod ad
religionem attinet, nihil esse, nec in ea uel sana
Citatem aliquam, uel contagionē insidere. Sed
cur non isti hoc etiam querantur, esse apud
nos homines, alios longos, alios breues, alios
pingues, alios macilentos: non esse omnes eo-
dem vultu: non colore, non habitu corporis
conuenire? Nam apud nos quidem, etiā in me-
dijs illis tenebris superiorum temporum seme-
per huiusmodi, vel potius multo maiora dis-
crimina extiterunt. Semper enim Ecclesię no-
strę

stræ particulares vt sunt Sarisburiensis, Ebor-
racensis, Herfordiensis, Bangoriensis, aliter
atq; aliter publicas Deo preces persoluerunt.
Nos autem nunc effecimus, vt vnus tantū or-
do in omnibus Ecclesiis nostris retineretur, ne
ue in administratione Sacramentorum omni-
nò quicquam esset discriminis. Nam ne quid ex
ea re vt sit, ubi suum quisq; institutum sequitur
diffidii aut contentionis oriretur, vna quædā
data est omnibus certa, & præscripta formula,
non tantum peragendorum mysteriorum, sed
etiam publicarum precum.

Ministri verò Ecclesiarum, Diaconi, Pres-
byteri, Episcopi, ad sacram functionem & ritē
ac legitime vocantur, atq; etiam si ueteres ca-
nones spectare volumus, Canonice suo quisque
modo ordinantur. In uestibus verò, ea semper
inferioribus Ministris nostris libertas fuit, vt
alii alio genere & togarum, & Chlamydam, &
pileorum, sine cuiusquam offensione uterētur;
ut ista nunc nobis noua uideri non possint.

Et quod tandem genus hominum vnquam
fuit ita prorsus addictum, atq; astrictum ritibus
& uestibus, vt nefas esse dicerent quic-
quam immutare. Primis temporibus Euāgelii,
Antiocheni in Syria precabantur ad solem oc-
cidentem: Ceteri Christiani pleriq; omnes
ad orientem: Aegyptii sub vespere ad sacrā
Communionem conueniebant; alii Christiani
mane

mane. Alii quotidie, alii interpositis diebus, alii tantum diebus dominicis communicabant. In administratione sacri baptismatis Ecclesie singulae propè singulis inter se ritibus utebantur. Apud Romanos, dies Sabbati ieiunus erat, apud Aphros non erat. Sozomenus ait, eosdem ritus non facile in omnibus Ecclesiis inueniri. Socrates etiam addit, nullas fuisse suo tempore duas Ecclesias quae prorsus inter se consentirent, & iisdem Caeremoniis ac legibus uterentur: omnes tamen Ecclesias ait, pacem inter se & concordiam coluisse. An ergo Euangelium non erat Euangelium? Aut quia discrimina quaedam erant inter homines Christianos, ergo Religio non erat Religio? Aut Ecclesia non erat Ecclesia? Aut Christus non erat Christus? Non est prudentis mihi crede, ex leui aliqua & amica dissensione doctrinam uniuersam condemnare. Neque tamen ego haec ita dico, quasi aut amè ista discrimina, aut ministros Christi in constituta Ecclesia, uestibus inter se similibus uti nolim. Imò ego hoc uehementer cupio, & breui vel Principis auctoritate, vel hominum ipsorum uoluntate ac modestia futurum spero.

Isti uerò qui nos ita tragicè traducunt, o Deum immortalem quam pulchrè ipsi inter se consentiunt? An fraterculi illi uestri & Monachi ista nobis obiciunt, quibus prater lucem,

&

& aërem, vix vnquā aliud quicquam cōmune
fuit: qui tot annis nec de ueste nec de preculis,
nec de tonsura, nec de nutibus, nec de tunicis,
nec de palliis, nec de crepidis, nec de forma,
nec de colore, nec de cibo aut potu, vnquam
potuerūt inter se cōuenire? Cur enī alii cincti,
alii distincti, alii albat, alii atrati, alii cerulei,
alii versicolores, alii picarum in modū distin-
cti ambulant? Cur leuius & ineptius dissentiunt
quam qui olim in Theatris nominibus tantum
& coloribus ducebantur? Aut qui olim iacta-
bant, alii se Paulum, alii se Cepham, alii se A-
pollo imitari? Quod si ista in se leuia esse di-
cent, quæ in nobis volunt uideri grauissima,
uide sodes, an omnes de dogmatis & partibus
Religionis satis inter se congruenter loquātur
aut scribant: vide an Scotistæ cum Thomistis
de peccato Angelorum, de peccato originis in
Beata virgine, de uoto simplici & solenni, de
merito congrui & condigni: An Gregorius
cum Pelagio de matrimonio Hypodiaconorū:
An Innocentius cum Ecclesia Mutinensi, de pri-
ori contractu: An Alexander eadem de re cum
Innocentio: An Canonistæ cum Scholasticis de
confessione auriculari: An Thomas cum Lom-
bardo de creatione diaboli in gratia: An Sco-
tus & Innocentius cum aliis de modo conse-
crandi: An Rossensis cum aliis de eo, quod ait
mures & Canes, posse comedere uerum Chris-
ti

7
fi

si corpus: An Scotista cum Occamistis: An Occamiste cum discipulis Petri de Alliaco: An Dominicani cum Franciscanis: An Nominales cum Realibus conueniant.

Qui istis rixis & factionibus nihil mouentur, illi in vno pileolo, & Deum immortalem, quantas tragedias nobis excitant: Turpe uero est, si velint nos docere pacem, ipsos inter se tantopere dimicare. Nos quidem inter nos non rixamur tanquam hostes, ut isti solent, sed ut fratres de amore, ac studio, erga communem patrem amice, & fraternè disfidemus: & omnes coniunctissimis animis ac studiis, regnum dei promouemus: & quicquid isti vestri in nos clamant, vnanimiter vnoque ore glorificamus Deum & patrem Domini nostri Iesu Christi.

In hoc tumultu, tu receptum habere debes ad sacrosanctas scripturas, & in illarum amoenissima lectione acquiescere. Quoties Monachos illos vestros audis ad hunc modum tumultuari, toties puta insidias tibi à diabolo fieri, ut tu salutem tuam abiicias, & de Christi Evangelio malè sentias.

Tu illis ne capiaris uide. Christus ipse nos tantò ante monuit, tantam fore his temporibus rerum confusionem, ut si fieri possit, etiam electi Dei seducerentur.

Illud tamen nobis debet, & ad minuendam
formam

formidinem, & ad exuscitandam industriam esse
satis. Qui perseverauerit usque ad extremum,
salvus erit. Noli illis habere fidem, quos vides
non ex animo, sed tanquam pythonas de ven-
tre loqui, & populum Dei leuissimis rumoribus
& meris mendaciis ludificari. Habes bre-
uiter ad illorum calumnias. Quod si perstiter-
int in impudētia, aut etiam si perrexerint plu-
ra mentiri, ego ubi id ex te resciero, illos sin-
gulos Deo volente nominatim refutabo.

Vale, Ex Anglia Nonis Aprilis.

M. D. LXI.

